

Важко уявити, аби когось викинули з нашої поліції. Треба дуже постаратися. Поки не вкриєш себе громадською ганьбою, там будуть терпіти практично все.

Кен Бруен. «Вартові»

Розділ 1.

КОЛИШНІЙ

Сержант поліції Малишев вийшов із машини під дощ, відступив на три кроки назад і підняв голову, намагаючись вирахувати, де саме на четвертому поверсі світяться вікна потрібної квартири.

Комусь цього березневого вечора вже не пощастить, вирішив він, і на цю думку повнуваті губи поліцейського розтяглися у мстивій посмішці. Сержант Малишев іще не знав, кому. Але якщо до нього припхалася з Охтирки теща і вже другий тиждень живе ніби в гостях, то чому лише йому, Малишеву, якого поважають колеги по роботі та фотографія якого висить на Дошці пошани у райвідділі, повинно бути погано? За великим рахунком, справа навіть не в тещі, а в її мордатій собаці — жінчина мама привезла зі собою свою домашню улюбленицю, і тепер ця сучка — собака, не теща! — за якимось незрозумілим правом гарчить на нього, сержанта поліції Малишева, у його власній квартирі. Дуже не любив сержант, коли на нього гарчали. Але віддубцювати чотирилапу сучку гумовим кийком теж не міг: не хотілося зв'язуватися зайвий раз із двоногою.

Навіть із двома: мамині гостини погано впливали на його дружину, в неї, за висловом Малишева, у присутності рідної неньки став прорізатися голос,

і поводитися вона починала так, як оті дурнувати тітки в телевізорі. Коли не прийдеш із роботи, то по «ящику» якісь бабські виступи: «Ми, жінки, надто часто і забагато дозволяємо чоловікам принижувати себе!» — ну, і всяка інша контрреволюція. Часом сержантові Малишеву здавалося, що жінка наслухається телевізійних тіток, у яких без мужика все чухається, і вірить — коли про таке говорять голосно, значить, це має право на існування. Просто, коли поруч нема мами з Охтирки, жінка мовчить, бо знає, як реагує зразковий конотопський поліцейський, коли вдома на нього починають піднімати голос. І тримає все, почуте від телевізійних заморочених, у собі. Та коли приїздить мама, жінка стає сміливішою, бо їх уже двоє.

Та ще й сучка в тещі люта. Сержант Малишев, який упевнено йшов із майже голими руками на зісних порушників правопорядку, панічно боявся собак. Зізнатися в цьому тещі — себе не поважати, бо матиме проти зятя додатковий козир. Ще нацькує свою псину на зятя...

Одне слово, сержант поліції Малишев, чий характер і без того не був аж надто м'яким, останніми днями тільки й шукав, на кому б зірвати злобу, накопичену у власній квартирі. Зараз, отримавши виклик і приїхавши з'ясувати ситуацію зі заколотниками побутової бійки, він уже смакував, як почне здійснювати виховну роботу з усіма, хто спробує опиратися його наказам. Увесь у передчутті прекрасного, сержант Малишев зважив у правиці гумового кийка — свого вірного супутника і, без перебільшення, найкращого друга. Тільки кийок не підведе, не зрадить, не схибить.

Тим часом із поліцейської машини вже вилазив під дощ сержант поліції Прудник. У нього теж були свої причини шукати можливість випустити пару. Тещі зі собакою в Прудника не було. Виконуючи заповідь

«Одружуватися треба із сиротою!», яку в дитячі літа почув у старому совецькому фільмі «Бережись автомобіля!», Прудник таки знайшов сироту — хто ще в нинішні часи піде жити з ментом у ментівській гуртожиток. Але кілька років тому общагу взялися тасувати якісь структури, в результаті частину її почав заселяти за гроші строкатий люд. Від чого постраждали, власне, конотопські менти — адже в поліцію записувалися переважно хлопці з довколишніх сіл і здебільшого — завдяки можливості отримати кімнату в гуртожитку з віддаленою перспективою дістати окрему хату, тобто квартиру. Тепер же у зв'язку з переходом на комерційні рейки місця для проживання працівників поліції почали різко скорочувати. Уже на отримання кімнати в гуртожитку претенденти шикувались у черги, і така ситуація, болісно й гостро описана в одній сумській газеті, могла або не змінюватися зовсім, або змінюватися лише на гірше.

Сержантський склад, підмовивши навіть кількох молодших офіцерів із числа мешканців гуртожитку, намагався домогтися справедливості. Створили ініціативну групу, підпрягли міськрадівського депутата з опозиційними поглядами та юридичною освітою. Але вся ця боротьба за свої права дуже швидко закінчилася. Начальство дало зрозуміти: правозахисна активність завершиться тим, що новим людям нададуть кімнати в гуртожитку за рахунок виселення тих, хто там уже мешкає. Тільки так. Прудник брав у цьому русі лише пасивну участь, більше мовчав і створював масовість, але одного з активістів, який розповів щось сумським журналістам і навіть у формі позував фотографу, з общаги таки виперли.

Зловили, як брав сто гривень у торговки соняхом на базарі, приписали корупцію і виперли. З жінкою та донькою-школяркою. Аби не бачити, як клумачи

з нехитрими сімейними речами виносять і ставлять на брудний асфальт, сержант Прудник ще зранку пішов і напився.

Тепер усі мовчать, а пацан, котрий оселився за стіною в Прудника, періодично серед ночі врубує музику і починає підспівувати, ні, радше — підкрикувати. Збагнувши, що виперти з гуртожитку його ніхто найближчим часом не зможе, пацан забурів і прямим текстом посилав сержанта поліції, навіть коли той у службовій формі стукав до нього серед ночі, вимагаючи припинити неподобство. «Цю музику не можна слухати тихо, пане селянин!» — почулось у відповідь останнього разу, і було це не далі, як минулої ночі.

Тому, переповнений, як і його напарник Малишев, безсилою люттю, сержант поліції Прудник теж дуже хотів на комусь відірватися й мав дуже велику надію, що порушник чужого спокою, котрий вломився в чуже помешкання і тепер там свавільничає, почне чинити опір слугам закону, які перебувають при виконанні службових обов'язків.

Сержант Прудник глянув на сержанта Малишева і красномовно поправив на плечі автомат — останнім часом від патрулів вимагали носити вогнепальну зброю постійно.

У цей час сержант Малишев ковбойським жестом ковзнув по кобурі, брязнувши при цьому кайданками на поясі, й лягнув гумовим кийком об долоню лівої руки. Потрібного вікна він так і не вирахував, мабуть, ці вікна виходять не на вулицю, а у двір із протилежного боку.

Обом поліцейським, чию владу в межах власних місць проживання ніхто чомусь не поспішав визнавати, дуже кортіло довести свою значимість якщо не цілому світові й навіть не всьому Конотопу, то хоча б одному п'яному дебоширові.

— Погнали, — коротко звелів Малишев.

У їхньому патрулі він був за старшого.

Постоявши під броньованими дверима потрібної квартири, поліцейські якийсь час мовчки слухали, намагаючись зрозуміти, що ж саме відбувається всередині. З досвіду обидва знали: навіть крізь подвійні двері чутні звуки суперечки чи бійки. А судячи з повідомлення оперативного чергового по місту, тут відбувалася саме бійка.

Розбороняти бійки сержанти любили — як кожен окремо, так і гуртом, коли їм доводилося заступати на зміну в парі.

Але за дверима було тихо, й губи Малишева мимоволі скривилися: ну що за люди, не могли побитися, поки поліція приїде. Скільки ж тут їхати, вказана адреса — майже в центрі, вони отримали повідомлення о сьомій десять вечора, а о сьомій двадцять уже вилазили з машини. Якщо вже в розборках дійшло до бійки, то нормальні люди не припиняють з'ясовувати стосунки так швидко. Малишев знову ляснув кийком об ліву долоню, тепер уже — роздратовано.

Прудник, уловивши настрій товариша, лише знизав плечима й рішуче натиснув указівним пальцем — під нігтем сіріла брудна борозенка — на гудзик дзвінка. Надавив і не відпускав, насолоджуючись суцільним різким дзеленчанням. Правильно, нема чого, це вам не гості, відчиняйте — поліція.

Двері справді швиденько відчинили, проте Прудник, якого охопила раптова й незвідана раніше мстивість, не квапився забрати палець, іще сильніше впираючи його у кнопку. Тим часом Малишев, не чекаючи особливого запитання — справді ж викликали, бляха-муха! — ступив усередину, потіснивши у проході брюнетку середнього віку в світло-сірих трикотажних штанах і синтетичній кофті такого ж кольору з підлітковим каптуром. Оцей фасон, що виконали «під струю» місцеві умільці, зовсім

не омолодив господиню. Навпаки, як на погляд сержанта Малишева, лише акцентував на її гонитві за подовженням молодості. Хоча, придивившись до неї при хатньому освітленні, Малишев відзначив: не стара вона, просто, як кажуть, зтягана. Має вигляд старшої за свої роки, бо або зовсім за собою не стежить, або не знає, як це правильно робити.

Сержант поліції Малишев розумівся на такому: його дружина працювала в салоні краси, вдома валялася купа відповідних журнальчиків із фотографіями глянцевиx жінок і пацанчиків, котрих поліцейський безапеляційно називав «підорами», бо справді так уважав. До того ж дружина підробляла зачісками удома і час від часу з черговою клієнткою займала кухню.

Перше, що впало в око сержантові, — переляканою жінка не була. Тривога в очах, навіть трошки ніяковіє. Але не схоже, щоб тут і зараз відбувалася бійка. Навпаки, сержант Малишев буквально відчув на собі атмосферу такого міщанського спокою й достатку, який сам хотів би мати — і матиме, якщо вчепиться у службу. А він такий: як учепиться — то зубами.

— Сержант Малишев, — не стільки назвався, скільки виплюнув він. — Поліцію викликали?

— Може, досить уже дзвонити? — у голосі жінки чулося роздратування.

Це ще більше насторожило бувалого в бувальцях Малишева. Вона не так уже рада їхній швидкій появі, вона взагалі більше втомлена, ніж налякана, і дуже хоче, аби поліцейські швидше виконали належну роботу. Ось тільки роботи для себе поліцейський тут не бачив. Принаймні поки що.

— Що у вас сталося? — рівним голосом запитав Малишев.

— У нас? — перепитала жінка, і знову сержант уловив штучність — вона точно знає, що поліція приїхала

туди, куди слід, тільки й далі не певна, чи вже потрібна їй тут поліція.

Сержант Малишев не встиг нічого сказати — з боку кухні до передпокою на поклик безперестанного дзвінка вийшло двоє чоловіків.

Теж напружені, прочитав сержант на обох обличчях. Затримав на мить погляд на одному, і все опинилося на своїх місцях. Навіть якщо тут щось сталося, після чого всі помирилися і тепер не знають, як спровадити наряд, йому, сержантові Малишеву, тут явно знайдеться трошки роботи. Бо він упізнав одного з мужчин.

— Хорош уже, — кинув Малишев через плече Пруднику.

Той слухняно забрав палець із дзвоника, поправив автомат на плечі й теж посунув у квартиру, не поспішаючи причиняти по собі двері.

— То викликали поліцію чи ні? Чи будемо фальшивий виклик оформлять? — суворо поцікавився сержант Малишев, дивлячись просто в очі чоловікові, про котрого знав уже все, крім імені.

Бо за свою нехай іще не надто довгу, але все одно — насичену поліцейську службу він таки навчився впізнавати у натовпі зеків. Не так важливо, скільки років тому вони сиділи за колючим дротом, де сиділи й за що. Колишніх зеків не буває, цю істину Малишев втовкмачив собі в голову і в цьому переконувався безліч разів. Той, хто хоч раз топтав зону, назавжди матиме й арештантський вигляд, і, головне, арештантський погляд.

Окинувши незнайомця швидким позирком, Малишев зробив висновок: *цей* звільнився зовсім недавно. Шрам на правій щоці — не показник. Річ навіть не у волоссі, що не встигло ще як слід відрости після не модельної, зате практичної зонівської зачіски. Під машинку тепер багато хто стриждеться. Джинси та светр не зі секунд-генду, а з «нуля», хоча на такого, в кого

є гроші, незнайомиць не тягне, але це теж не показник. Саме вчорашні зеки хворобливо поспішають поновити після виходу свій гардероб, аби відчутти свободу в буквальному розумінні *на собі*. Справа в реакції на появу ментів у формі — незнайомиць стримав її, проте досвідчене око сержанта все зафіксувало.

У голові Малишева почав складатися простенький, як і все в патрульній роботі, пазл. Їх викликали на бійку, бійки чомусь нема, зате народ у квартирі напружений, і серед трьох громадян, котрі перебувають тут, — явно є колишній ув'язнений. Причому зона для нього залишилася не в такому вже далекому минулому.

Зараз у цього чоловіка не виявиться документів, радісно подумав сержант поліції Малишев. Його треба забрати для встановлення особи, він почне опиратись — як же так, свобода ж! — і ось тут дізнається, бичок, на кого нарвався та хто давно вже шукає можливості довести, хто є хто в цьому світі.

Малишев оцінював ситуацію і робив висновки ментально, за що й відзначений фотографією на Дошці пошани. Понад усякі сумніви, він зараховував себе до тих, хто народжується з поліцейською чуйкою. Але того, що почалося за мить, навіть Малишев не зміг передбачити — надто уже все це виявилось позбавленим логіки. І головне — все почалося дуже швидко, стрімко, відразу. Потім, аналізуючи ситуацію, сержант дійшов висновку: діяти так, як діяв, незнайомий із поглядом вчорашнього зека вирішив, щойно побачивши поліцейських у формі.

— Значить, поліцію викликали?

Вурка говорив це жінці, а водночас усім корпусом повертався до другого чоловіка, товстенького, в пуловері домашнього плетіння, вищого десь на пів голови та якогось аж надто надійного для того, щоби влазити в будь-які конфлікти. Він запитав не для того, аби почути відповідь, — або знав її наперед, або навпаки — зовсім

не хотів чути недолугих пояснень. За словом не забарилося діло: коротко замахнувшись, вурка різко, сильно і дуже професійно втопив кулак у саму середину натягнутого на пузці синього пуловера. А коли чоловік ойкнув і почав згинатися, напасник ступив крок назад, міцно випираючись у слизький ламінат підлоги, і наступним, не менш прицільним ударом зацідив ворогові просто в центр обличчя.

Він хотів роз'юшити супротивникові носа — і роз'юшив. Ніс, на який наразився кулак, виявився слабеньким, але навіть і витриваліший ніс навряд чи б витримав, без перебільшення, гарматний удар сухого міцного кулачиська.

Кров бризнула на підлогу. Лишилася на кулаці.

— СЕРГІЮ!!! — розпачливо зойкнула жінка, й полицейські не зрозуміли, до кого вона звертається — до того, хто б'є, чи до того, кого луплять.

Бо кинулася вона все одно до побитого; та хоча їх відділяв заледве крок, на шляху виріс вурка, перехопив підняту жіночу долоню, рвучко розвернув волаючу жінку, заломлюючи руку назад і зразу по тому сильно штовхаючи у кімнату. Все це забрало щонайбільше десять секунд, і коли сержанти кинулися, нарешті, виконувати свої прямі обов'язки, вурка, на величезний подив обох, посунув на них із голими руками, стиснутими в готові до ближнього бою кулаки.

Опір при затриманні.

Те, що лікар прописав задовбаним побутом сержантам Малишеву та Пруднику.

Пустивши кийок у роботу, старший патруля таки перетягнув ним вуркагана по плечу, але раптом відчув — нападник несподівано перехопив ініціативу. Бо дуже грамотно скористався тією перевагою, яку дає сутичка в тіснях, у цьому разі — в коридорчикові стандартної двокімнатної квартири. З одного боку, проти нього було четверо, охопно із жінкою, але з іншого — в тіснях

передпокою всі охочі натовкти йому пику раптом почали заважати одне одному. Тим часом вурка крок за кроком пробивався до виходу.

— НАЗАД!!! — почув Малишев у себе за спиною крик Прудника й, відчуваючи, що треба послухатися, розвернувся, відступив і притулився до стіни, приготувавши кийок до бою.

Та потреби в цьому вже не було. Сержант поліції Прудник уже зірвав із плеча автомат — укорочений «калаш», десантний варіант — і наставив дуло на вурку. Від вигляду зброї жінка враз припинила кричати, чоловік у пуловері — стогнати, і в цій тиші клацнув затвор.

— Стій, де стоїш! — наказав Прудник. — Руки вгору! На коліна! Спиною до мене!

Вуркаган зупинився, зміряв сержанта глузливим поглядом.

— Отак, значить? А ти правда стрельнеш, салаго?

— Тільки ворухнися — переконаєшся.

— Дуже страшно. Знаєш, скільки паперів доведеться потім списати для начальства?

— Рота стули! Руки вгору, стань на коліна!

— Я це вже чув, — спокоем вурки можна було навіть позаздрити. — Дорвався до зброї? Може, стрельнеш? У мене, в стелю, куди? Ти знаєш, що тут кулі рикошет дадуть, і в цьому коридорі за будь-якого розкладу лишиться кілька трупів. Чи кілька пораниених, як кому пощастить. Давай, лупи!

— Заткнися! — знову гаркнув Прудник.

— Ліпше так, — проказав нападник, і в його голосі зовсім не чулося агресії. — Ти опускаєш ствол, тільки повільно, бо ще, не дай Боже, палець здригнеться — і тоді піндик усім. Я ж про рикошет тобі вже говорив? Чи ти сам знаєш? Може, інструктаж сачкував, а, сержанте?